

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 28 Септември 2017 10:55

На 28 септември 1987 г. в Русе се провежда първият граждански протест срещу безразличието на тоталитарния комунистически режим към системното обгазяването на града от румънска страна, организиран от няколко смели жени.

Сайтът **desebg.com** отбелязва 30-годишнината от това събитие, припомняйки го, тъй като то е напълно непознато на младите поколения българи и забравено от мнозина от по-възрастните българи.

Организатори на първия по рода си екологичен протест в НРБ са русенките Цонка Букурова, Дора Бобева, Вяра Георгиева, Стефка Монова, Евгения Желева и Албена Велкова, работещи в местното предприятие „Паркстрой“.

Мегаломанската идея на Елена Чаушеску

През 1981 г. в Гюргево, Румъния, започва строителството на химическия гигант “Верахим”, завод за хлор и хлорни продукти. Мегаломанският проект е по идея на Елена Чаушеску, съпруга на тогавашния румънски комунистически лидер Николае Чаушеску, която има амбицията да създаде край Дунав „долината на румънската химия“.

Заводът е пуснат в експлоатация през 1984 г. Той работи 10-12 пъти над капацитета си и предизвиква силна концентрация във въздуха на хлор. На срещуположния бряг е град Русе, разположен на по-ниския дунавски бряг. Така започва обгазяването на града.

Обгазяването

Русенци започват да боледуват, особено децата, от остри респираторни заболявания и това не може да бъде скрито. През 1987 г. обгазяванията нарастват застрашително. Отчетени са 128 такива с 8,5 пъти по-висока концентрация над пределно допустимата, а заболеваемостта сред децата става 2 пъти по-висока.

Тоталитарната комунистическа власт не предприема никакви адекватни действия срещу обгазяването на Русе, включително и налага цензура над случващото се в крайдунавския град, за което българското общество изобщо не е информирано.

Чашата прелива с обгазяването при връзване на пионерски връзки

На 23 септември 1987 г. пред Паметника на свободата в Русе местните казионни организации провеждат церемония по връчване на червени връзки на пионерите. В същото време се случва поредното обгазяване, но въпреки това никой не спира безумието, а децата се предпазват с кърпи от задушливите хлорни облаци.

Това е ключовия момент, в който жените от Русе решават да се вдигнат на протест, немислим по това време в тоталитарна България.

Те имат стройна организация и освен на близки и приятели жените повеждат и своите работници от „Паркстой”, което заварва неподготвена местната власт.

Няколко стотин русенци се събират пред партийния дом (днес общината) на централния площад и скандират „Дайте ни въздух” и „Демонтаж”. В първата редица са майки с децата си в бебешки колички.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 28 Септември 2017 10:55

От 28 септември 1987 г. до 10 февруари 1988 г. в гр. Русе са проведени четири граждански демонстрации срещу обгазяването на града от румънския химически завод в Гюргево.

Създаването на Обществения комитет за екологична защита на Русе

Тоталитарният комунистически режим в България начело с Тодор Живков остава безмълвен за гражданските протести в Русе. До 8 март 1988 г. Тогава на прожекция на документалния филм „Дишай“ на режисьора Юри Жиров в София е учреден Обществен комитет за екологична защита на гр. Русе от интелектуалци, членове на партията, жените, организаторки на протестите в Русе и безпартийни граждани.

Създаването му става по безпрецедентен начин – без участието на партийни, държавни или казионни организации.

Веднага след това събитие с решение на Секретариата на ЦК на БКП от 10 и 11 март 1988 г. е създаден щаб от сътрудници на ЦК и МВР за проучване на фактите до създаването на Обществения комитет за защита на Русе в столицата.

Комунистическият режим в преследване на участниците в протеста

На 22 март 1988 г. щабът внася строго поверителна информация по случая в Политбюро на ЦК на БКП. На заседание на Политбюро на ЦК на БКП четири дни по-късно, посветено на създаването на Обществения комитет за екологична, защита на Русе генералният секретар на комунистическата партия Тодор Живков заявява:

„Правилно е да се вземат мерки, това ще се разрасне в едно движение, което ще създаде големи трудности в нашето движение напред. Не е нашата партия тази, която

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 28 Септември 2017 10:55

може да обрече своята работа на пасивност. Затова трябва да вземем решителни мерки...

Решаващото не е тоягата, а политическият подход да бъде главното, водещото. Но някъде ще се наложи да вземем мерки. Ние сме и партия, и държава...

Аз си представям работата така: партийните организации да минат сега в настъпление... Трябва да стане умно. А ние имаме опит за провеждане и на глупави работи, и на умни работи. Богат опит имаме... Всички, които са членове на партията – изключване от партията.”

Комунистическата върхушка обаче не е в състояние да овладее положението. Гражданските протести, организирани от 6-те смели русенки, са основата за създаване на сдружението „Екогласност”, което изиграва важна роля в мирните протести срещу режима до принудителното оттегляне на Тодор Живков от властта на 10 ноември 1989 г. и първите години на демокрацията.